

**Listerby 16:54 och
Yxnarum 19:12.
Fältarbetsfas II.**

Särskild utredning

Blekinge museum rapport 2007:12
Mikael Henriksson

Bakgrund

Under hösten 2004 genomförde Blekinge museum en särskild utredning i Slättanäs, Listerby socken (Henriksson 2005). Anledningen till att denna kom till stånd var en förestående exploatering för nybyggnation av bostäder. Skillingenäs AB avsåg här att exploatera ett antal delområden inom fastigheterna Listerby 16:54 och Yxnarum 19:12. Ett av delområdena var kraftigt skogbevuxet, varför utredning av detta fick vänta till våren 2007 (fig.2 *Delområde 3*). Föreliggande avrapportering redogör för de resultat som framkom inom ramen för detta sista fältarbetsmoment. Utredningen har, liksom i dess föregående faser, i sin helhet bekostats av Skillingenäs AB.

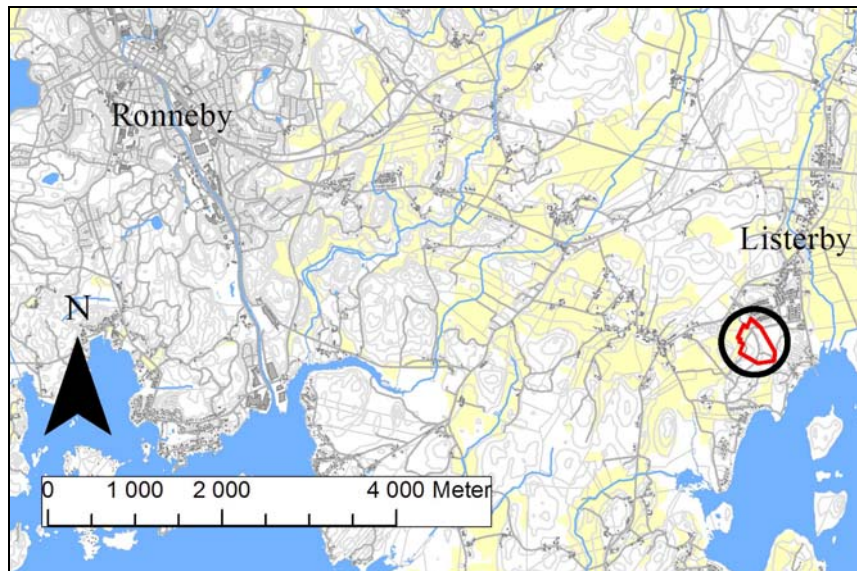

Fig.1 – Utredningsområdets placering i förhållande till Ronneby och Listerby.

Topografi och kulturhistoria

Exploateringsområdet vid Slättanäs ligger ca 1,5 km söder om E22 och en dryg halvmil sydost om Ronneby tätort (fig.1). Planen omfattar här nybyggnation av bostäder, och det aktuella exploateringsområdets sammanlagda yta uppgår till drygt 13 hektar. Geologiskt präglas området främst av delvis blockbemängda bergs- och moränhöjder. Jordarten består i huvudsak av morän- och havssand, och ställvis går berget i dagen. En markerad höjdrygg löper i NV-SO riktning genom utredningsområdet. Inom områdets västligaste del finns ännu helt nyligen brukad odlingsmark, och i SV låglänta, kraftigt sank terrängpartier. Med undantag för ett parti i NV, är utredningsområdet idag endast

sparsamt bevuxet med enstaka barr- och lövträd. Merparten av det nu aktuella delområdet var helt nyligen kraftigt bevuxet med planterad granskog, vilken dock avverkades innan det avslutande fältarbetsmomentet genomfördes. Områdets höjdnivåer varierar i huvudsak mellan 5 och 15 m.ö.h.

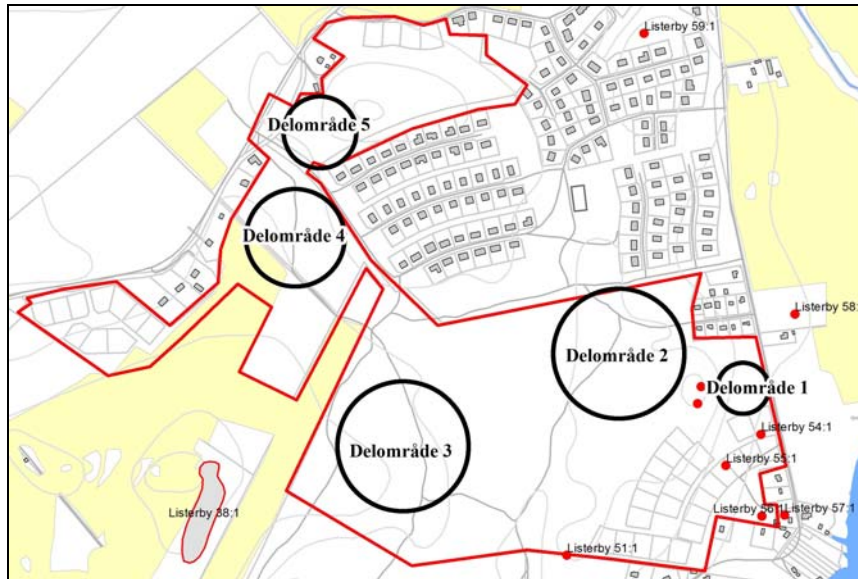

Fig.2 – Planområdet inför 2004 års inledande utredning med antikvariskt intressanta delområden markerade.

Den aktuella delen av utredningsområdet har i historisk tid utgjort utmark till Yxnarums by (bilaga 1), och stenmurar inom liksom en välbevarad fägata strax S. om området erinrar om äldre tiders betesdrift (fig.3). Fornminnesinventeringarna har hittills påvisat

Fig.3 – Fägata direkt S. om utredningsområdet, fotograferad mot N.

förhistoriska gravmiljöer i det ursprungliga planområdets östra del (fig.2), och det rör sig här i huvudsak om rösen och stensättningar i högre belägna terrängpartier. Blekinge museum utförde en kulturlandskapsutredning för Slättanäsområdet år 2001 (Persson 2001). Vid detta tillfälle tillkom ytterligare ett par, tidigare oregistrerade stensättningar inom den östra delen av planområdet. Samtidigt observerades röjningsrösen inom det nu aktuella delområdet. I samband med 2004 års fältarbete framkom såväl förhistoriska boplatsspår som en gravliknande stensättning och röjningsrösen (fig.2 *Delområde 2*)

Fältarbetets genomförande

Den arkeologiska utredningens fältarbetsfas inleddes med en besiktning av det aktuella området 2007-03-09 och slutfördes 2007-04-13. Sökschaktning med grävmaskin utfördes vid det senare tillfället på representativa lägen i terrängen. Avsikten med detta var att avgränsa eventuella fyndförande områden, eller i övrigt lokalisera under mark dolda spår av fornlämningar på platsen. Fyra stycken 1,60 m breda sökschakt, med en sammanlagd längd om ca 55 löpmeter drogs inom utredningsområdet (bilaga 3). Dessa mättes in digitalt genom exploatörens försorg, och inhämtade fältdata efterbearbetades slutligen mot fastighetskartan i ArcGIS 9. Utöver sökschaktningen utfördes en övergripande inventering, vilken inbegrep utredningsområdet liksom dess absoluta närhet. Fotodokumentation gjordes fortlöpande med digitalkamera.

Resultat och diskussion

Det övergripande inventeringsarbetet påvisade omkring 60 röjningsrösen inom utredningsområdets centrala del (bilaga 3). Röseområdet är koncentrerat till det NV-SO löpande höjdstråket, och består generellt av flacka, runda, delvis övertorvade odlingsrösen om 3-5 m i diameter (fig.4). Merparten av den röjda stenen påträffas i form av frilliggande rösen medan andra är knutna till större block i terrängen. Den fossila åkermarken har registrerats som fornlämning inom ramen för det i Blekinge pågående Skog- och Historia-projektet.

Den stora koncentrationen av röjningsrösen föranledde att utredningens sökschaktning prioriterades inom markområdet utanför den fossila åkermarken. Av denna

anledning utfördes grävning endast i utredningsområdets nordligaste del (bilaga 3). Sökschaktningen påvisade en orörd grund, bestående av en olikfärgad moränsand på mellan 0,30 och 0,40 m djup. Inga arkeologiskt intressanta eller fyndförande lager framkom vid schaktningen. I den sydligaste delen av *Schakt 1* påträffades dock en härdrest om cirka 0,7 m i diameter. I ytan av denna fanns enstaka upp till 0,10 m stora, delvis skörbrända stenar samt sot och träkol. Ett avslag av kristianstadflinta tillvaratogs i anslutning till härden, och träkol insamlades i anläggningen för en eventuell, framtida datering. Även i *Schakt 4* framkom, vad som tolkades vara rester av en härd. Denna var ca 0,65 m i diameter och hade enstaka skörbrända stenar och sot i ytan.

Fig.4 – Övertorvat röjningsröse inom utredningsområdet.

Den 2007 genomförda särskilda utredningen resulterade i en relativt varierad fornlämningsbild inom Slättanäsområdet. Särskilt utmärkande är den höga koncentrationen fossila röjningsrösen, vilka hyser en relativt stor vetenskaplig potential. Sökschaktningarna påvisade däremot relativt blygsamma spår av under mark dolda fornlämningar. Det är dock troligt, att lager- och anläggningsspår kan komma att påträffas inom andra delar av utredningsområdet. Framför allt gäller detta på topografiskt intressanta lägen inom den fossila åkermarken. Den kronologiska skiktningen av samtliga, påträffade lämningar är i praktiken omöjlig att precisera utan ytterligare undersökningar. Även den fossila åkermarkens möjliga relation till andra forn- och kulturlämningar i området kräver vidare, jämförande studier och sammanställningar. Inom ramen för en särskild utredning under

våren 2007 framkom ytterligare en, tidigare oregistrerad, fossil åkermark en knapp halvkilometer S. om utredningsområdet vid Slättanäs. Lokalen har flera likheter med den nyss utredda, och tillsammans utgör de ett värdefullt diskussionsunderlag för hur denna typ av miljöer bör behandlas i framtiden. Exploateringsarbeten har hittills inte föranlett några särskilda undersökningar av uppenbart förhistorisk odlingsmark, eller därmed sammanhängande lämningar, inom Blekinge län. Inte minst av denna anledning finns det därför skäl att se Slättanäsområdet som en potentiell källa för en delvis metodutvecklande fältarkeologisk insats. Blekinge museum rekommenderar därför vidare samråd kring markområdets fortsatta, antikvariska hantering.

Figurförteckning

Fig.1 Utredningsområdet markerat på fastighetskartan

Fig.2 Delområden inför 2004 års utredningsfas.

Fig.3 Delvis bevarad fägata S. om UO.

Fig.4 Röjningsröse inom fossil åkermark.

Bilagor

Bilaga 1 – Utredningsområdets placering enligt 1850 års sockenkarta.

Bilaga 2 – Utredningsområdets placering enligt ortofoto.

Bilaga 3 – Schaktplan särskild utredning.

Källor

Otryckta källor

Henriksson, M. 2005. *Listerby 16:54 och Yxnarum 19:12. Listerby socken, Ronneby kommun. Särskild utredning.* Blekinge museum rapport 2005:20.

Henriksson, M. 2007. *Yxnarum 21:1. Listerby socken, Ronneby kommun. Särskild utredning.* Blekinge museum rapport 2007:11.

Persson, T. 2001. *Kulturlandskapsutredning Slättanäsområdet. Listerby 16:54 och 19:12.* Blekinge museum rapport 2001.

Övriga källor

FMIS

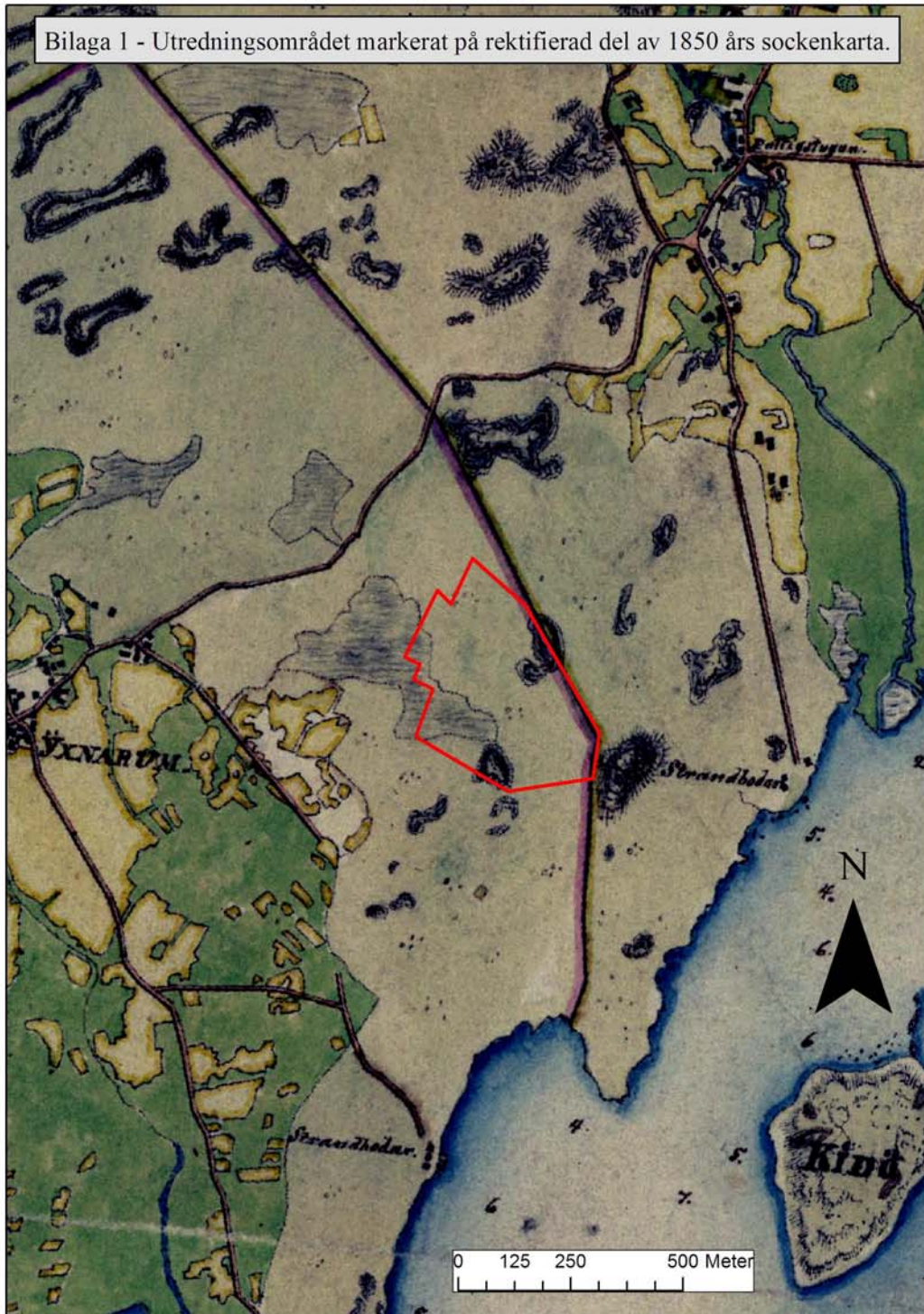
Lantmäteriverkets kartarkiv

Diverse arkivalier ur Blekinge museums arkiv.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för yttrande: 431-2358-04, 2004-07-13
Blekinge museum dnr: 140-0246-07
Undersökningstid: 2007-04-13
Personal: Mikael Henriksson
Läge: Fastighetskartan, blad 3F5e Yxnarum
Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.
Koordinater för undersökningens sydvästra hörn: x: 6228105 y: 1474056
Dokumentation: Mätdata och 25 digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.
Fynd: 26093:6
Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2007, ©LMV Ärende nr M2005/2857, ©LMV 2007. Ur Historiska Kartor TM

Bilaga 1 - Utredningsområdet markerat på rektifierad del av 1850 års sockenkarta.

Bilaga 2 - Utredningsområdet innan avverkning markerat på ortofoto.

Bilaga 3 - Schaktplan särskild utredning samt skrafferad sträckning för fossil åkermark.

